

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. május 12.

TÁRSADALOMISMERET

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

AZ ÍRÁSBELI VIZSGA ÉRTÉKELÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZEMPONTJAI

A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A vizsgázó teljesítményének értékelésére nem lehet hatással, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli az esszé és az esetelemzés megoldásának lehetséges tartalmi összetevőit. Az ettől eltérő jó megoldást is el kell fogadni.

A dolgozatot piros színű tollal kell javítani és a tanári gyakorlatnak megfelelően jelölni a súlyosabb helyesírási, nyelvhelyességi stb. hibákat.

A feladatok alatt található négyzetben az elérhető maximális pontszám van feltüntetve, az értékelő a mellette levő üres négyzetbe írja az általa megállapított pontszámot.

Amennyiben a vizsgázó a II. rész mind a két feladatsorából oldott meg feladatokat, és nem állapítható meg egyértelműen, hogy melyiknek az értékelését akarta, az érettségi dolgozatot értékelő tanár feladata annak eldöntése, melyik megoldás a tartalmasabb, majd azt értékeli.

Egyes esszéfeladatoknál a tanuló két kérdés megválaszolása közül választhat, de csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont. Amennyiben tévedésből mind a két feladatot megoldja a vizsgázó, és nem jelöli áthúzással, melyiket értékeljék, az érettségi dolgozatot javító tanár dönti el, hogy melyik feladat kidolgozásáért jár több pont, és azt veszi figyelembe.

Amennyiben bármely feladat értékelésénél a témataartás kompetenciát nulla ponttal értékeli a javító, azaz úgy ítéli meg, hogy a vizsgázó egyáltalán nem a megfogalmazott feladatot oldotta meg, a feladat egészének értékelése nulla pont, más kompetenciára vagy szempontra pontszám nem adható.

Az értékelő a javítás, értékelés végeztével kitölti a vizsgázó által elért összpontszámot tartalmazó táblázatot.

Az adható fél pontok miatt előfordulhat, hogy az adott feladat esetében az elért pontszám nem egész szám. A kerekítés azonban nem feladatonként történik!

Ha szükséges, kerekítést egyszer végzünk: a feladatonként elért pontszámokat összeadva, a kapott összpontszámot (írásbeli vizsgarész pontszámát) kerekítjük!

I. rész**Társadalomismeret és jelenismeret****1.**

Szemponatok, kompetenciák	A) A globális felmelegedés okai és következményei	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás	A válasz a globális felmelegedés okaira és társadalmi, gazdasági, szociológiai, ökológiai következményeire fókuszál.	1
Lényegkiemelés, témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben lényeges elemeket emel ki a vizsgázó, pl.: az üvegházhatást, a szén-dioxid-kibocsátás és az ipar kapcsolatát, az erdőirtást. Hangsúlyozza a klímaváltozás globális hatását, a jégtaaró olvadását a sarkokon, a tengeráramlatokban bekövetkező anomáliákat, a gyakoribb viharok, tornádók hatását. Kiemelheti, hogy szigetek, tengerpartok kerülhetnek víz alá, más területek aszályossá válhatnak, fajok halhatnak ki, vagy szorulhatnak vissza, például csökken a jegesmedvék élettere. Ismerteti, hogy ezek milyen társadalmi, gazdasági következményekkel járhatnak.	4
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik napjaink környezetkárosodásának társadalmi, gazdasági, szociológiai, etikai vonatkozásairól. Szakkifejezéseket használ, pl.: globalizáció, életszínvonal, környezet szennyezés, emisszió, esőerdő, biodiverzitás, fenntartható fejlődés.	3
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz, pl.: környezetvédelmi és gazdasági nézőpontot, pillanatnyi helyzetet és a jövő generációi iránti felelősséget.	3
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizált (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	Önálló véleményét megfogalmazta, megindokolta. Életszerű példákat említett. Legalább két, a médiából vagy saját környezetéből ismert példát említett. Például a halászok helyzetét Dél-Amerika partjainál, Velence veszélyeztetettségét növekvő tengerszint esetén, a szárazság negatív hatását a magyar mezőgazdaságra.	2
	Összesen	15

Szemponatok, kompetenciák	B) Az Európai Parlament frakciói és működésük	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, tématarítás	A válasz az Európai Parlament fontosságára, a benne működő frakciókra fókuszál.	1
Lényegkiemelés, témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben lényeges elemeket emelt ki a vizsgázó, pl.: az EP-választás módját, tudja, hogy az EP az EU fontos intézménye. Elemezheti a frakciók kialakítását, hogy nem nemzeti alapon tömörülnek a képviselők, hanem közös politikai érdekeket képviselő, nemzetek feletti frakciók jönnek létre. Tudja, hogy az üléseket Brüsszelben vagy Strasbourgban tartják.	4
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik az EP helyzetéről. Ismeri az EP, a Bizottság és a Tanács hatásköreit, az együttdöntési eljárás fogalmát. Tudja, hogy a frakciókban dől el, milyen témakörök kerüljenek a plenáris ülés elé, módosításokat javasolhatnak, az ülés előtt közösen kialakítják, hogy mi lesz az ügyben a frakció álláspontja, a tagoknak azonban nem kötelező előre meghatározott módon szavazni. Szakkifejezéseket használ: például EP, EU, legalább két frakciót említ (Európai Néppárt, EP Szocialista Képviselőcsoportja, Liberálisok és Demokraták Szövetsége, Zöldek).	4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz, pl.: jogi, politológiai, nemzeti és nemzetközi szempontokat vizsgál. A kérdés teljességének bemutatására törekszik. Kitérhet a hazai EP-képviselők bemutatására.	2
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizált (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	Önálló véleményét megfogalmazta, megindokolta. Médiából vett példákat említett az EP működésével és a frakciók munkájával kapcsolatban.	2
	Összesen	15

2.

Szemponatok, kompetenciák	Az iskolai erőszakról	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás	A vizsgázó az iskolai erőszak társadalmi, pszichológiai, szociológiai okaira tér ki, elemzi Aronson állításait.	1
Lényegkiemelés, témájának megfelelő tények, összefüggések, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A vizsgázó felismeri, hogy Aronson az iskolai erőszakért részben az oktatási rendszert teszi felelőssé, kiemelve a versengés szellemét. Az érettségiző megállapítja, hogy az erőszak kialakulhat a gyerekek közt, de felnőttekre, tanárookra is irányulhat. Az okok között frusztrációt, konfliktusokat, előítéletességet, kirekesztést, negatív mintákat említhet. Elemezheti az Aronson által javasolt módszer, az együttműködés, avagy kooperatív tanulási technikák diákokra gyakorolt hatását.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	Az elemzésből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik az iskolák világáról, a tanulók közti kulturális és attitűdbeli különbségekről, szokásokról, a demokrácia hiányának szerepéről, a diákok közti konfliktusok fajtáiról. A szakszavakat helyesen használja, pl.: versenyszellem, kudarc, konfliktus, gesztus, agresszió, előítélet, kooperatív tanulás.	2
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A kérdés tárgyalásakor több szempontot vesz figyelembe, például a hagyomány, a szokások, a kultúra, esetleg a kortárs környezet kérdését, de előtérbe helyezhet pszichológiai, szociálpszichológiai szempontokat is. Érintheti az idegenség, a másság problémáját, a demokrácia deficit kérdését, az iskolavezetés és az iskolai légkör jellemzőit.	1
Önálló vélemény megalkotása	Megfogalmaz önálló véleményét Aronson gondolatairól, álláspontja mellett jól érvel.	1
	Összesen	10

3.

Szempontok, kompetenciák	A netgenerációval kapcsolatos feladat	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
A feladat megértése, tématarítás	A válasz az IKT elterjedésének társadalmi okaival, lehetséges következményeivel foglalkozik. Kitér Marci problémájára.	1
Lényegkiemelés, témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben lényeges elemeket emelt ki a vizsgázó. Megállapítja például a netgeneráció kialakulásának informatika, technikai feltételeit, a számítógép használatának előnyeit és hátrányait, az információhoz jutás megváltozott feltételeit az infokommunikációs társadalom időszakában. Felismeri, hogy Marci számára kitörési lehetőség az internet, hiszen a kommunikációs lehetőséget megragadva jut virtuális kapcsolatokhoz, ami egyszerre jelent számára örömet és akadályozza a közvetlen kapcsolatok kiépítését, fejleszti bizonyos képességeit, de gátolja más képességeinek fejlődését. Említheti a fejlett államok eltérő feltételeit, az oktatás újfajta lehetőségét, a felelősséget is vizsgálhatja. Szólhat a netfüggőség társadalmi veszélyeiről.	2
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	Az elemzésből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a számítógép-használat elterjedésének szociológiai, gazdasági, társadalmi jellemzőiről. Megfelelő szakszavakat használ pl.: információs társadalom, digitális szakadék, internetfüggőség, információ-szelektálás, virtuális valóság.	2
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizált (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	Önálló véleményét Marci problémájáról vagy általában a netgeneráció helyzetéről megfogalmazta, megindokolta. Esetleg ismerőseinek, kortársainak hasonló gondoljaival, jellemzőivel párhuzamokat keresett.	1
	Összesen	7

4.

4 pont

Minden logikailag, szakmailag helyes megoldás elfogadható. A célország jelleget mutatja a nagy számú haláleset, a droghasználók emelkedő száma, hogy egyre több a drogot kipróbáló

fiatal, hogy mindenfajta kábítószerhez hozzá lehet jutni, hogy egyre fiatalabbaknak is lehetősége van a kipróbálásra, hogy statisztikát lehet készíteni a drogfogyasztás területi jellemzőiről, hogy Budapest a legfontosabb cél hazánkban.

5.

3 pont

- a) köztársaság
- b) fenntartható fejlődés
- c) Nemzetközi Bíróság

(Minden jó megoldás 1 pont.)

6.

2 pont

Kvóta: C
Protekciónizmus: A

(Minden jó megoldás 1 pont.)

7.

3 pont

- a) Adatvédelmi biztos, állampolgári jogok biztosa, jövő nemzedékek országgyűlési biztosa (elfogadható a zöld ombudsman megjelölés is), nemzeti és etnikai, kisebbségi jogok biztosa (elfogadható a kisebbségi jogok biztosa megjelölés is). (2 pont)
- b) Minden logikailag, szakmailag korrekt megoldás elfogadható. (1 pont)

Például:

- Sérelmezi az olyan rendőri bántalmazást, ami mögött etnikai motívumot sejt,
 - ha különböző ürügyekkel egyes csoportokból származó embereket nem engednek be bizonyos szórakozóhelyekre,
 - a munka világában tapasztalható, elsősorban a roma népességet, a nőket, esetleg időseket sújtó diszkriminációt.
 - Felhívja a plakátokat készítő ügynökség figyelmét arra, hogy kiskorúak szerepeltetése esetén ügyeljen a gyermekek jogaira.
 - A sajtószabadság érvényesülését és a tájékoztatáshoz való jogot, valamint a bírósági tárgyalások nyilvánosságának elvét csorbítja, hogy a hatályos törvények nem szabályozzák megfelelően és egyértelműen a sajtó részvételét a kiemelt érdeklődésre számot tartó tárgyalásokon.
 - Rendkívül kicsi betűvel írják, ezért gyakorlatilag felismerhetetlen, olvashatatlan a helyszíni bírságolás nyomtatványán, hogy a megbírságolt személy elismeri a szabálysértést. Az apró betűs megoldás ezért sérti a jogállamiságból eredő jogbiztonság követelményét, a tisztességes eljáráshoz való jogot.
 - Vakvezető kutyával közlekedők – a kutyájukkal együtt – bemehessenek az élelmiszerboltokba.
 - Az iskolai egyenruha nem lehet kötelező.
 - Nem szedhető osztálypénz.
-

8.**6 pont****a)**

- **Emberi jogok:** születéstől megilletnek minden emberi lényt, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata – melyet az ENSZ 1948-ban fogadott el – szerint minden államnak biztosítani kell érvényesülésüket. Főbb elemei: jog az élethez, szabadsághoz és biztonsághoz, jog a művelődéshez, jog a magántulajdonhoz, védelem a kínzás, a kegyetlen, embertelen bánásmód és büntetés elől, a gondolat, a lelkiismeret és vallás szabadsága, a vélemény és kifejezése szabadsága. (1 pont)
- **Személyi szabadsághoz fűződő jog:** a személyes szabadsághoz való joghoz szorosan kötődik a személyes biztonsághoz való jog, a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, a jó hírnévhez való jog, a magánlakás sérthetlenségéhez való jog, a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog, a tulajdonhoz és az örökléshez való jog. (1 pont)

b) A kollektív szabadságjogok fontossága melletti érvek.

(Minden logikailag, szakmailag korrekt megoldás elfogadható. Négy megfelelő érv esetén 4 pont, egyébként minden jó érv 1 pont.) Például:

- az egyesülési jog alapján biztosítani kell, hogy a polgárok saját akaratukból közösségeket hozzanak létre;
- a gyülekezési jog teszi lehetővé, hogy véleményüket közösségben is kifejezhessék az emberek;
- a szabad gondolatközléshez, illetve véleménynyilvánításhoz való jog nemcsak minden egyén számára fontos, hanem a demokráciákban a különböző csoportok számára is biztosítani kell ezeket;
- több vallás gyakorlásához elengedhetetlen a hívők egyidejű jelenléte istentiszteleteken;
- az egyén csak közösségben gyakorolhatja kisebbségi nyelvét, kisebbségi kultúráját, ezért fontosak a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai.

9.**2 pont**

Egyetérthet a szerzővel például abban, hogy a szegénység fakadhat valaki önhibáján kívül, a szegénység nem teszi lehetővé a kulturális javak élvezetét. A szegénység arra kényszeríti az embereket, hogy csak az alapvető létfenntartásukkal törődjenek.

A szerző véleményével ellentétben a szegények is szerethetik egymást tiszta szívből, lehetnek szerelmesek, és a szegénység nem lehet akadály a szépségnek.

10.**3 pont**

A **túl korai gyermekvállalás** következménye lehet például: a szülőnő még felkészületlen az anyaszerepre, abba kell hagynia a tanulmányokat, ezért nem jut megfelelő műveltséghez majd álláshoz, anyagilag nem képes a gyermek megfelelő ellátására, olyan mintát ad, hogy a következő generáció is korai terhességet választ, nincs társadalmi kitörés.

A **túl késői gyermekvállalás** következménye lehet például: ha van valamilyen orvosi probléma, nem marad elegendő idő a kezelésére, elmarad a 2-3. gyermek vállalása, a pár kifut az időből, 40 fölött megnő a terhességi komplikációk veszélye, egész idős lesz az anya, amíg gyermekéről gondoskodni kellene, pedig lehet, hogy 60 felé közeledve már neki is lesznek egészségügyi problémái.

(Minden megfelelő megállapításért 1 pont jár.)

II. rész
A. Gazdasági ismeretek

1. **4 pont**

- a) dömping
 b) magas
 c) SWOT-analízis
 d) bt(-k), esetleg kkt-k (betéti társaságok, közkereseti társaságok)

(Minden jó megoldás 1 pont.)

2. **4 pont**

- a) Igaz b) Hamis c) Hamis d) Igaz
 e) Igaz f) Hamis g) Igaz h) Igaz

(Minden jó megoldás fél pont.)

3. **2 pont**

1. B
 2. C

(Minden jó megoldás 1 pont.)

4.

Szemponatok, kompetenciák	A pályakezdő fiatalok munkavállalásának nehézségei a mai Magyarországon	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Az elemzés nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített.	1
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpontúság	Az elemzés a gazdasági válság időszakának munkanélküliségi adataival foglalkozik, és a legfiatalabbak, a pályakezdők csoportjára koncentrálnak.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Felismeri, hogy a változások a világ gazdaságának válságával vannak összefüggésben. Bemutatja, hogy a megnövekedett létszámú munkanélküli között a pályakezdők aránya különösen magas. Feltárhatja, hogy a gazdasági válság miatt a legtöbb vállalatnál nem vesznek fel új dolgozókat, így az oktatásból kikerültek a munkanélküliek számát növelik. Kitérhet arra, hogy egy vállalkozásnak jobban megéri a már tapasztalatokkal rendelkező munkaerő alkalmazása.	4
A szakmai nyelv használata	Helyesen használja a munkanélküli(ség), munkanélküliségi ráta, munkavállaló, pályakezdő, gazdasági válság stb. kifejezések nagy részét.	2
Önálló vélemény megalkotása	A pályakezdő fiatalok munkavállalásának nehézségeivel kapcsolatos önálló véleményét is megfogalmazza.	1
Összesen		10
A végső pontszám (összesen/2)		5

5.

Szemponatok, kompetenciák	Hibás termék vásárlása	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A téma kifejtése mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. A vizsgázó sem súlyos nyelvtani, sem helyesírási hibát nem vétett.	1
Témátartás, lényegkiemelés, problémaközpontúság	Az esetelemzés a fogyasztó jogait és lehetőségeit vizsgálja, a megfogalmazott tanács a probléma jogszerű megoldására vonatkozik.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	A vizsgázó ismeri a fogyasztók jogait. Tudja, hogy a hibás terméket a gyártó a szavatossági jog alapján köteles megjavítani vagy kicserélni, illetve a vevő három napon belül cserét kérhet, amit ha nem tudnak teljesíteni, a vásárló visszakérheti pénzét. Tudja, hogy jogait a forgalmazó cégen keresztül érvényesítheti. Ha az eladóval nem boldogul, az üzletvezetőhöz fordulhat, illetve a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőségnél keresheti az igazát. Tanácsként megfogalmazhatja azt is, hogy írjon reklamáló levelet, amiről készítsen másolatot, mellékelje hozzá a számla vagy blokk másolatát, és adja fel ajánlott levélben.	4
A szakmai nyelv használata	Helyesen használja a fogyasztói jogok, reklamáció, reklamáló levél, számla (blokk), szavatosság, Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség stb. fogalmak többségét.	2
Önálló vélemény megalkotása	Hibás termék vásárlásával kapcsolatos önálló véleményét is megfogalmazza.	1
Összesen		10
A végső pontszám (összesen/2)		5

B. Pszichológia

1.

Szemponatok, kompetenciák	A) Az egészséges család ismérvei	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témataratás, lényegkiemelés	Valóban arról ír, hogy milyen ismérvek jellemzőek egy egészségesen működő családra, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
Témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Válaszában megfogalmazza, hogy milyen ismérvei vannak a lelkileg egészséges, jól működő családnak. Önbecsülés: az egészséges család minden tagja – a szülők, gyerekek, nagyszülők – tisztában van saját értékeivel, érdekeivel, és ezeket képes érvényesíteni. Kommunikáció: az egészséges családban világosak, közvetlenek és őszinték az üzenetek, ami persze nem jelenti azt, hogy nincsenek akár komoly nézeteltérések, konfliktusok. Családi szerepek: az az egészséges megoldás, ha a családtagok közötti munkamegosztás, azaz a feladatok és az egymáshoz való viszony ésszerű, célszerű, szükség esetén változtatható és nyíltan megvitatható. Külső kapcsolatok: az egészséges család tagjainak számos kapcsolata van/lehet családon kívüli személyekkel. A másokkal való barátkozást kívánatos, természetes dolognak tartják, akár a gyerekekről, akár a felnőttekről van szó.	4
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, szakmai nyelv használata	Használja az önbecsülés, nyitottság, kommunikáció, megújulásra való képesség, szerepek, munkamegosztás stb. szakkifejezéseket.	4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, probléma-központúsága	Kifejtésében megjelenítheti, hogy a különféle családformák (egyszülős, többgenerációs stb.) esetében hogyan módosulnak a szerepek, például hogyan vesz át válás esetén az egyik szülő vagy gyermek újabb funkciókat.	4
A téma aktualizálása (életszerű, példákat is említ), önálló vélemény megalkotása	Önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja az esszében megfogalmazott elméleti ismereteit.	4
Összesen		20
A végső pontszám (összesen/2)		10

Szemponatok, kompetenciák	B) Civilizációs betegségek	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, tématartás, lényegkiemelés	Valóban a civilizáció hatására kialakult lelki problémákról vagy pszichoszomatikus betegségekről ír, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
Témájának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Válaszában megfogalmazza, hogy a civilizációs betegségek túlnyomórészt a nem megfelelő életvitel eredményeként alakulnak ki. Okai: mozgásszegény, stresszel teli életmód, igénytelen, rostban, vitaminokban és ásványi anyagokban szegény étrend, koleszterinben és szénhidrátban gazdag táplálkozás, környezeti ártalmak (pl.: légszennyeződés), káros szokások (dohányzás, alkohol, drog). Ide tartoznak többek között a daganatos megbetegedések bizonyos fajtái (pl.: vastagbélrák), a magas vérnyomás, a koszorúér-betegségek, a cukorbetegség, az elhízás, a különféle ízületi bántalmak, a csontritkulás, az alvászavarok, a pánikbetegség és a depresszió is. A pszichikai és szociális terhek egészségkárosítók, így a negatív stressz állandósulhat, és maradandó pszichés zavarokat eredményez, ilyen például a szorongás, az alvászavar, melyek később még komolyabb betegségek kialakulásához vezethetnek.	4
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	Használja a stressz, környezetszennyezés, pszichoszomatikus, szorongás, menedzserbetegség, verseny, pánik, életmód stb. szakkifejezéseket.	4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, problémaköz- pontúsága	Kifejtésében megjelenítheti, hogy melyek az egészségmegtartó, vitalizáló hatású tevékenységek, például aktív életmód, humor, szociális kontaktusok gazdagsága; gyengédség, elfogadás, gondoskodás megléte és adása.	4
A téma aktualizálása (életszerű, példákat is említ), önálló vélemény megalkotása	Önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja az esszében megfogalmazott elméleti ismereteit.	4
Összesen		20
A végső pontszám (összesen/2)		10

2.

Szemponatok, kompetenciák	A pesszimizmus hogyan befolyásolja a problémamegoldó , megküzdő képességet	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
Témataartás, lényegkiemelés, probléma-központúság	Valóban a pesszimizmusnak a megküzdő képességünkre gyakorolt hatásáról ír, és nem tér ki lényegtelen elemek irányába.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Megfogalmazza, hogy a pesszimizmus egy olyan személyiségvonás, világszemléleti mód, amellyel a világot, benne magunkat és jövőnket is borúlátóan szemléljük, folyamatosan a lehetséges és elképzelt veszélyforrásokra koncentrálnunk. Ez megnehezíti, hogy közvetlenül az aktuális problémákkal foglalkozzunk. A stresszhelyzet emiatt gyakran kontrollálhatatlannak tűnik. A pesszimizmus nemcsak akkor jelent hátrányt a megküzdésben, amikor a személy tudna valamit tenni a stresszhelyzet leküzdésére, hanem akkor is, ha a személynek el kellene fogadnia az eseményt, és alkalmazkodnia kellene hozzá. A pesszimista ember sok esetben megpróbálja tagadni a stresszhelyzetet, belefeledkezik annak kellemetlen érzelmi hatásaiba, és inkább azoktól a céloktól próbál megszabadulni, amelyek elérését a stresszhelyzet gátolja. Amikor szerencsétlen helyzetbe kerül, az optimista ember próbálkozik, a pesszimista viszont általában hamar feladja.	4
A szakmai nyelv használata	Használja a pesszimizmus, coping, megküzdés, negatív hozzáállás, önmagát beteljesítő jóslat, ördögi kör, önsorsrontás stb. kifejezéseket.	2
Önálló vélemény megalkotása	Önálló véleményt fogalmaz meg, esetleg életből vett példával illusztrálja az esetben vázolt jelenségekört.	1
Összesen		10
A végső pontszám (összesen/2)		5

3.

Szemponatok, kompetenciák	Milyen mögöttes lelki okai lehetnek annak, ha valaki folyton, mindenhol elkésik	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
Tématartás, lényegkiemelés, problémaközpontúság	Valóban a folytonos késés lélektani hátterét, a mögöttes dinamikát próbálja feltárni, és nem tér ki lényegtelen elemek irányába.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Felismeri, hogy a késés, valakinek a megvárakoztatása többféle üzenetet hordozhat: megmutatja, a késő hogyan gondolkodik az adott helyzetről, mennyire fontos neki, de kifejezi a megvárakoztatott félről, illetve saját magáról alkotott véleményét is. Az előbbire példa, hogy aki késik, burkoltan azt fejezheti ki, hogy a szociális különbség miatt ezt megengedheti magának. Másrészt a késésbe belejátszhat a másik személyhez fűződő viszony is: ha valaki rendszerint pontos, de valahonnan mégis mindig elkésik, akkor a két fél viszonyában valamilyen tisztázatlan kérdés van. Végül a késés magáról a későről is üzen. Egy érett, demokratikus jellemszerkezettel rendelkező ember kölcsönösségi alapon szemléli a világot, így érték számára, hogy a másik ember is jól érezze magát. Ezzel szemben a késés jelezhet egocentrikus törekvéseket, ilyenkor az egyén túlértékeli magát, és azt gondolja, hogy ezt megteheti. Ezzel szemben a késés önértékelési bizonytalanságról is tanúskodhat, és állhat a háttérben kielégületlen narcizmus is. Utóbbira példa, ha valaki tudattalanul úgy akarja magára felhívni a figyelmet, hogy elkésik egy értekezletről, előadásról, hiszen az érkezésekor mindenki őt nézi. A késéssel akár azt is üzenheti a külvilágnak: kívülálló, nonkonform vagyok, eltérek az átlagtól.	4
A szakmai nyelv használata	Használja az önértékelés, rejtett agresszió, szociális státusz, egocentrizmus, narcizmus stb. kifejezéseket.	2
Önálló vélemény megalkotása	Önálló véleményt fogalmaz meg, esetleg életből vett példával illusztrálja az esetben vázolt jelenségek körét.	1
Összesen		10
A végső pontszám (összesen/2)		5